

Īpaši aizsargājamais kultūras piemineklis-Turaidas muzejrezervāts

KRĀJUMA POLITIKA

2014 -2023

Lai īstenotu Turaidas muzejrezervāta misiju harmoniskas sabiedrības veidošanā, parādot latviskās dzīvesziņas attīstību un vispārcilvēciskās vērtības ar tūkstošgadē uzkrātām reģiona un Turaidas vēsturiskā centra dabas un kultūras mantojumu – pētniecības, krājuma darbs, pieminekļu, dabas un kultūrvides saglabāšana un izmantošana, ekspozīciju izveide un izglītojošais darbs tiek īstenots pēc mērķtiecīgas darbības virzības uz galamērķi – muzejrezervāta apmeklētāju un Latvijas sabiedrību.

Normatīvie akti un pamatnostādnes

PĒTNIECĪBAS DARBS	KRĀJUMA DARBS	PIEMINEKĻU RESTAURĀCIJA	KULTŪRVIDES SAGLABĀŠANA	EKSPOZĪCIJU IZVEIDE	IZGLĪTOJOŠAIS DARBS,	APMEKLĒTĀJU APKALPOŠANA
Kultūrvēsturiskās vides izpēte, arheoloģiskā, etnoarheoloģiskā, arhitektoniskā un vēstures	Izpēte, zinātniskā apstrāde, komplektēšana, uzskaitē, saglabāšana u.c.	Uzmērojumi, projektu izstrāde, restaurācija, renovācija, iekštelpu apdare, izmantošana u.c.	Koncepcijas, projektu izstrāde, ainavas, taku un ceļu veidošana, dīķsaimniecība, teritorijas uzturēšana u.c.	Koncepcijas, plānu izstrāde, vizuāli mākslinieciskais risinājums un iekārtošana u.c.	Mērķprogrammas, ekskursijas, pasākumi, aktivitātes, publikācijas u.c.	Informācija, tūrisms, uzraudzība un drošība, pakalpojumi u.c.
FINANŠU VADĪBA						
PERSONĀLA VADĪBA						

1. SATURS
2. Īsa Turaidas muzejrezervāta un tā krājuma veidošanās vēsture
3. Krājuma darba 2004 -2013 raksturojums
4. Turaidas muzejrezervāta krājuma veidošanas mērķi un uzdevumi
5. Turaidas muzejrezervāta krājuma hronoloģiskie un ģeogrāfiskie ietvari
6. Turaidas muzejrezervāta krājuma komplektēšanas galvenās tēmas
7. Kritēriji krājuma priekšmetu ieguvei un to iekļaušanai krājumā un krājuma papildināšanu ierobežojošie faktori
8. Krājuma komplektēšanas avoti
9. Krājuma saglabāšanas pasākumi
10. Turaidas muzejrezervāta prioritātes krājuma darba jomā 2014. – 2023. gadam
11. Saistītie dokumenti

DOKUMENTA MĒRĶIS

Turaidas muzejrezervāta (turpmāk tekstā – TMR) Krājuma politika ir publiski pieejams dokuments, kas nosaka muzeja krājuma attīstību un pārvaldību, kā arī raksturo, kā saskaņā ar muzeja stratēģiskajiem mērķiem¹, kas ir vērsti uz ilgtspējīgu vēsturiskās atmiņas saglabāšanu, Latvijas kultūras mantojuma izpēti un revitalizāciju sabiedrības interesēs, sabiedrības izglītošanu, starptautiskā tūrisma un reģionālās attīstības veicināšanu tiks īstenota muzeja misija² krājuma darba jomā laika periodā no 2014. līdz 2023. gadam.

TMR Krājuma politika konkretizē krājuma darba mērķus un uzdevumus, raksturo krājuma kontekstu: tā apraksta krājuma komplektēšanas kritērijus, priekšmetu izslēgšanas nosacījumus, nosaka krājuma saglabāšanu un izmantošanas principus. Krājuma politikai ir jāpalīdz orientēties, veicot jebkādas darbības ar TMR krājumu, kā arī jāsniedz atbalsts lēmumu pieņemšanā TMR krājuma jomā.

---

¹ Stratēģiskais mērķis nr. 1: Vēsturiskās atmiņas uzturēšanai un sabiedrības uzskatu veidošanai pētīt Turaidas vēsturiskā centra un reģiona dabas un kultūrvidi, pieminekļus, materiālo un nemateriālo kultūras mantojumu un mērķtiecīgi komplektēt muzejrezervāta krājumu

² TMR misija ir harmoniskas sabiedrības veidošana, parādot latviskās dzīvesziņas attīstību ar tūkstošgadē uzkrātām Turaidas novada dabas un kultūrvēsturiskajām vērtībām

TMR Krājuma politika ir elastīgs dokuments, kas pēc nepieciešamības var tikt precizēts un papildināts jebkurā laikā, taču obligāti pārskatāms vismaz reizi piecos gados.

TMR krājums tiek veidots sabiedrības interesēs, lai izglītotu, iedvesmotu, ieintriģētu un informētu muzeja apmeklētājus un sabiedrību kopumā, lai veidotu savstarpēji ieinteresētu dialogu ar dažādām sabiedrības grupām. TMR Krājuma politika sekmē Turaidas vēsturiskā centra, Vidzemes reģiona un Latvijas vēstures procesiem piederīgu materiālās un nemateriālās kultūras vērtību un to kontekstuālās informācijas apzināšanu, uzkrāšanu, dokumentēšanu, saglabāšanu, pētniecību, interpretāciju un popularizēšanu, aptverot laika posmu no 9. gadu tūkstoša pirms Kristus līdz mūsdienām.

ĪSA TURAIIDAS MUZEJREZERVĀTA UN TĀ KRĀJUMA VEIDOŠANĀS VĒSTURE

Muzejs dibināts kā Siguldas novadpētniecības muzejs 1948. gadā un atradās Siguldā, Šveices ielā. Sākotnēji jaundibinātais muzejs darbojās, iekārtojot izstādes no deponētiem priekšmetiem, jo sava krājuma tam nebija. Pirmais pamatkrājuma priekšmets – sētuve - reģistrēts inventāra grāmatā 1950. gada 3. jūlijā.

1963. gadā muzejs no Siguldas tika pārcelts uz Turaidas pili. Siguldas novadpētniecības muzeja darbības lauks gan zinātniski pētnieciskajā darbā, gan krājuma komplektēšanā joprojām bija Rīgas rajons. 1974. gadā sākās kompleksi arheoloģiskie pētījumi Turaidas pilī, līdz ar to tika likti pamati muzeja arheoloģijas kolekcijas sistemātiskai komplektēšanai. Otrs galvenais kolekciju papildināšanas ceļš bija krājuma komplektēšanas ekspedīcijas pa Rīgas rajona ciemiem.

1988. gadā muzejs ieguva jaunu statusu – ar Latvijas PSR Ministru Padomes lēmumu Nr.361 tika nodibināts Turaidas muzejrezervāts, lai saglabātu nākamajām paaudzēm Turaidas vēsturiskā centra dabas un kultūras pieminekļus. Tā darbība aptver novada kultūras mantojuma izpēti no vissenākajiem laikiem līdz mūsdienām, kā arī tautas amatu un tradīciju saglabāšanu. Šis ir lūzuma posms muzeja zinātniski pētnieciskajā un krājuma komplektēšanas darbā. Tika izvirzīti jauni uzdevumi, iekārtotas jaunas ekspozīcijas, līdztekus tam pamazām mainījās arī krājuma komplektēšanas principi.

1994. gada 1. martā ar Latvijas Republikas MK lēmumu nr. 61 tika apstiprināts Turaidas muzejrezervāta Nolikums. Lai pilnveidotu krājuma darbu, 1996.g. tika nolemts veikt vispusīgu pamatkrājuma analīzi pēc 3 kritērijiem:

- hronoloģiskā rādītāja;
- ģeogrāfiskā rādītāja;
- priekšmetu grupu klasifikatora.

1997. gadā uz šīs analīzes pamata tika izstrādāts krājuma klasifikators, kas papildināts 1999. gadā (TMR Za I nod. 1555) un krājuma komplektēšanas programma 1997.g. – 2002.g. (TMR Za 1564)

Krājumā ir izveidota paraugu kolekcija, kurā ietilpst priekšmeti, kas glabājas muzejā, bet, kuriem kā atsevišķam priekšmetam nav tāda vērtība, lai to reģistrētu krājumā un kuri nav ilgstoši saglabājami, toties zināmu laiku noder pētnieciskajā vai ekspozīciju darbā (piemēram, arheoloģiskajos izrakumos atrastie kauli – 16 975 vienības). Šie paraugi katru gadu tiek pārbaudīti.

1999. gadā notiek muzejrezervāta krājuma kolekciju (66 424 vienības) pārvietošana uz renovēto muižas jauno klēts ēku. Muzejrezervāts iegūst aprīkotu krātuvi krājuma glabāšanai.

KRĀJUMA DARBA 2004 – 2013 RAKSTUROJUMS

2004. gadā tika izstrādāta krājuma politika 2004. – 2013. gadam un 2013. gadā tiek izstrādāta krājuma politika 2014. – 2023. gadam.

Pārskata periodā TMR krājums papildināts par 11 838 vienībām,

no tām: pamatkrājums – 7 910 vienības;

palīgkrājums – 3 928 vienības.

	Pamatkrājums	Palīgkrājums	Kultūrvides izmaiņas, restaurācija, saikne ar sabiedrību	Arheoloģiskā izpēte	Ekspozīciju papildināšana	Foto un pastkaršu kolekcijas	Periodika	Dokumenti	Mantotas, pārņemtas u.c.	kopā
2004. g.	2285	157	1973	77	23	31	92	13	233	2442
2005. g.	606	91	242	59	78	208	34	10	65	696
2006. g.	824	623	2	76	51	255	143	185	732	1444
2007. g.	659	225	117	147	273	162	71	32	189	991
2008. g.	700	384	332		218	56	41	77	350	1074
2009. g.	976	621	538	318	56	119	206	75	207	1519
2010. g.	164	708	170	91	75	88	15	343	88	870
2011. g.	406	263	36	392	105	51	11	17	50	662
2012. g.	606	485	108	530	44	41	67	74	226	1090
2013. g.	684	371	89	421	2	235		36	267	1050
kopā	7910	3928	3607	2111	925	1246	680	862	2407	11838

Arheoloģiskā izpēte – 2 111 vienības. Siguldas Krusta Kalna, Sateseles pilskalna un Turaidas Jāņkalna arheoloģiskās izpētes laikā, Siguldas pilsdrupu arheoloģiskās uzraudzības rezultātā iegūtās senlietas un Turaidas pils izrakumos iegūtā krāsns keramika un to fragmenti sastāda – 1 610 krājuma vienības. Arheoloģiskās izpētes situāciju fiksācijas zīmējumi – 393 vienības un 108 fotonegatīvi, kuros fiksēta izrakumu gaita.

Turaidas vēsturiskā centra ēku – pieminekļu mākslinieciski arhitektoniskā **izpēte un restaurācija, kultūrvides izmaiņas kā arī muzeja pasākumi** fiksēti **3 607 krājuma vienībās** – fotonegatīvos un digitālajos attēlos.

Iegūtas **1 246 fotoattēli un pastkartes**, kurās redzama Turaidas vēsturiskā centra, Krimuldas novada un Siguldas pilsētas apbūve, apkārtnē un iedzīvotāji.

Ekspozīciju un ilglaicīgo izstāžu (Turaidas muižas pārvaldnieka dzīvojamā māja, Siguldas šnicele, Kalpones Līzes istaba, u.c.) izveidei nokomplektētas **925 krājuma vienības** – mēbeles, interjera priekšmeti, attēli u.c.

Muzeja mākslas kolekcija papildināta ar 55 mākslas priekšmetiem, krājumā nonākušas kultūrvēsturiskas vērtības no O. Ķibera, V. Eglīša un G. Jansona mantojuma, dokumentu kolekcijā pārņemta daļa no bijušās Rīgas rajona padomes kultūras pieminekļu inspekcijas dokumentācijas, tāpat arī citas kolekcijas papildinātas ar muzejiskām vērtībām.

No kopējā iegūto vienību skaita (11 838) krājumā iepirkta 1382 vienības par kopējo summu Ls 81 069.71, no tā KKF finansējums ir Ls 8 976.

Gads	Pamatkrājuma vienības	Palīgkrājuma vienības	Kopā vienības	Summa	No tā KKF finansējums
2004. g.	175	5	180	11 635.54	1 320.00
2005. g.	191	43	234	3 669.18	2446.00
2006. g.	95	9	104	8 663.50	900.00
2007. g.	242	36	278	10 852.03	900.00
2008. g.	55	10	65	9 368.86	1160.00
2009. g.	49	8	57	4 117.00	2 250.00
2010. g.	120	46	166	15 670.62	0
2011. g.	82	16	98	6 836.79	0
2012. g.	54	33	87	4 890.19	0
2013. g.	106	7	113	5 366.00	0
			1382	81 069.71	8 976

Lielākā daļa no pirkumiem, kas iegādāti ir izmantoti pārskata periodā iekārtotajās ekspozīcijās vai ilglaicīgajās izstādēs. Nozīmīgākie no tiem ir: I.Rankas skulptūras „Veltījums Tibetas kultūrai: *Kraukļa spārns un Dārgumu krātuve*” un „Spurdzošie putni” kas papildina tautasdziesmu tēmai veltīto tematisku ekspozīciju Tautasdziesmu parkā, bronzas zvans (1595.g.), kas eksponēts ekspozīcijā „Turaida Polijas un Zviedrijas sastāvā” kā liecinieks baznīcu arhitektūras attīstībai Vidzemē 16.-18.gs., bīdermeijera stila mēbeles, kas tika izmantotas Turaidas muižas pārvaldnieka vecās dzīvojamās mājas interjera ekspozīcijā. Trauki (19. gs. keramika) un sadzīves priekšmeti topošajai ekspozīcijai „Klaušinieks. Zemnieks. Pilsonis.”, mēbeles un sadzīves priekšmeti topošajai ekspozīcijai „Kalpones Līzes istaba”.

Pārskata periodā konservētas 340 krājuma vienības un restaurētas 288 krājuma vienības

Restaurētie priekšmeti		Konservētie priekšmeti	
Mēbeles	28	Arheoloģiskie priekšmeti	101
Pulksteņi	9	Koka sadzīves priekšmeti	97
Mūzikas instrumenti	3	Dzelzs priekšmeti, darba rīki	46
Arheoloģiskā keramika	13	Grāmatas, papīrs	96
Arheoloģiskās senlietas	199		340
Tapešu fragmenti	5		
Mākslas priekšmeti	8		
Grāmatas	20		
Mājsaimniecības priekšmeti un trauki	3		
	288		

Turaidas muzejrezervātam nav valsts finansējuma, lai ierīkotu savas restaurācijas darbnīcas, līdz ar to pašu spēkiem muzeja speciālisti veic tikai tīrīšanas, dezinfekcijas un konservējošās saglabāšanas darbus. Restaurācijas un konservācijas darbus veic sertificēti speciālisti par Turaidas muzejrezervāta budžeta līdzekļiem vai ar Valsts kultūrkapitāla fonda atbalstu. Nozīmīgākie restaurācijas darbi veikti priekšmetiem, kas izvietoti pārskata periodā izveidotajās ekspozīcijās (Skrodera Kuškes portrets, mēbeles, arheoloģiskā keramika, tapetes u.c.), kā arī objektiem, kam ir destrūkcijas draudi (arheoloģiskās senlietas). Restaurētajiem priekšmetiem tiek sastādītas restaurācijas pases.

Krājuma saglabāšanas nolūkā DVD formātā pārrakstītas 28 videokasetes. Lai uzlabotu krājuma saglabāšanas, sistematizēšanas un dokumentēšanas darbu arheoloģiskā keramika un tās fragmenti (4 898 vienības) pārvietoti no Turaidas pils Dienvidu korpusa uz jaunizveidotu glabātavu 42 kv. galvenajā krātuvē.

Pārskata periodā no Turaidas muzejrezervāta krājuma izņemtas 667 palīgkrājuma vienības:

2007.g. pēc ekspozīcijas "Senā Līvzeme" un "Krustnešu agresija un līvu zemju pakļaušana" demontāžas	56
2008. gadā pēc esības pārbaudes, konstatētas tik stipri bojātas, ka zaudējušas jebkuru vēsturisko vai māksliniecisko vērtību, kā arī nozagtas no ekspozīcijām	375
2010. gadā izņemtas no palīgkrājuma un pārceltas uz zinātnisko arhīvu	4
2010. gadā izņemta no palīgkrājuma, jo izmantota cita eksponāta izgatavošanā	1
2010. gadā izņemtas no palīgkrājuma un ņemtas muzeja inventāra uzskaitē	2
2010. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo izmantotas ekspozīciju izveidē un pēc to demontāžas zaudējušas jebkuru māksliniecisko vai vēsturisko vērtību	38
2010. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo izmantotas krājuma uzskaites un saglabāšanas nolūkos un zaudējušas savu vērtību	14

2010. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo izmantotas un iebūvētas ekspozīcijā "Muižas pārvaldnieka vecā dzīvojamā māja"	90
2011. gadā izņemta no palīgkrājuma un nodota Siguldas novada Domei	1
2012. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo izmantotas dendrohronoloģiskajā datēšanā LU Latvijas vēstures institūta Dendrohronoloģiskajā laboratorijā	6
2012. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo ir sairusas un zaudējušas muzejisko vērtību	9
2012. gadā izņemtas no palīgkrājuma, jo izmantotas interjera ekspozīcijas "Turaidas muižas pārvaldnieka vecā dzīvojamā māja" izveidē	71

Muzeja krājuma veidošana un uzturēšana ir process, kas norit nemitīgā attīstībā. Tas paredz ne tikai krājuma sistemātisku papildināšanu ar jauniem priekšmetiem, bet arī nolietotu, muzeja misijai neatbilstošu, bojātu vai kādu citu iemeslu dēļ krājumam neatbilstošu vienību norakstīšanu. Tas ļauj izvairīties no pārmērīgas priekšmetu uzkrāšanas, kā arī samazina krājuma uzturēšanas izmaksas.

Krājuma dokumentēšana un pieejamības nodrošināšana elektroniskajās datu bāzēs

Gads	TMR elektroniskajā katalogā ievadītās vienības	NMKK ievadītās vienības	Projekta ATHENA datu bāzē EUROPEANA
2004	577	-	-
2005	1030	-	-
2006	2124	-	-
2007	2452	300	-
2008	1 868	1 500	-
2009	1 118	1 500	-
2010	866	9 832	2121
2011	787	1 707	-
2012	983	1 847	-
2013	1045	1325	-
Kopā	2662+ 12 850	18 011	2 121

Turaidas muzejrezervāta krājumā 2000. gadā tiek izstrādāta un sāk darboties elektroniskā datubāze, kurā tiek ievadīta informācija par muzejrezervāta krājuma priekšmetiem. Līdz 2004. gadam elektroniskajā datubāzē bija ievadīta informācija par 2662 vienībām un līdz 2013. gada 31. decembrim kopā par 15 512 vienībām. 2007. gadā Nacionālā krājuma saglabāšanas un pieejamības nodrošināšanai Turaidas muzejrezervāts sāk ievadīt datus par krājuma priekšmetiem Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā (NMKK). 2010. gadā Projekta ATHENA datu bāzē no Turaidas muzejrezervāta krājuma tiek iekļautas 2121 krājuma vienības: fotonegatīvi, arheoloģisko priekšmetu apraksti un attēli. Projekts ATHENA ir Eiropas valstu kopīgs projekts, kura ietvaros tiek veikta Nacionālā muzeju krājuma kopkataloga integrācija Eiropas digitālās multivides tiešsaistes portālā EUROPEANA.

TURAIIDAS MUZEJREZERVĀTA KRĀJUMA GLABĀŠANA

Turaidas muzejrezervāta krājums glabājas vairākās krātuvēs:

- Centrālajā krātuvē
- Muižas ābolu klētiņā
- Muižas piķiera kūtiņā
- Muižas dampšķūnī
- Pils dienvidu korpusa pagrabā.

Priekšmeti krātuvēs un glabāšanas telpās izvietoti vadoties pēc izgatavošanas materiāla, lai būtu iespējams nodrošināt optimālu temperatūras un mitruma klimatu. Telpu kopējā platība ir 437 m². Glabāšana vairākās vietās traucē efektīvu kolekciju pārraudzību un aprūpi.

Krātuvēs priekšmeti izvietoti numurētos skapjos, plauktos, rāmjos un stacionāros un pārvietojamos masīvos koka plauktos, to topogrāfija atzīmēta kolekciju sarakstos un arī kartotēkās. Priekšmetiem pievienotas etiķetes, lai identificēšanas laikā tie pēc iespējas mazāk būtu jāpārvieto. Tomēr jāatzīmē, ka atsevišķas kolekcijas glabājas pārāk sablīvēti (piemēram, sadzīves priekšmeti, mākslas kolekcija), līdz ar to nākotnē būtu nepieciešams iekārtot papildus telpas glabātavām. Lai sasniegtu efektīvāku pieejamās vietas izmantošanu jau esošajās glabātavās nepieciešama telpu un aprīkojuma racionalizēšana un modernizēšana.

Centrālā krātuve

1. Stāvs

Telpa Nr. 4. – 14,1 m²

Glabājas ierāmēti mākslas darbi – eļļas gleznas, pasteļi, akvareļi u.c. Darbi izvietoti uz metāla sietiem numurētos rāmjos.

Telpa Nr. 5 – 21,4 m²

Glabājas metāla un stikla sadzīves priekšmeti – gludekļi, lampas, darba rīki, trauki u.c. Priekšmeti izvietoti numurētos skapjos numurētos plauktos. Pie plauktiem saraksti ar priekšmetu krājuma numuriem.

Telpa Nr. 6 – 62,1 m²

Glabājas mēbeles, lādes un citi liela izmēra koka priekšmeti. Priekšmeti novietoti uz grīdas un masīva koka plaukta. Pie priekšmetiem etiķetes ar signatūru.

2. Stāvs

Telpa nr. 7 – 17,9 m²

Glabājas papīra priekšmeti – periodika un pastkartes. Priekšmeti izvietoti skapjos numurētos plauktos. Pie plauktiem topogrāfiskās norādes.

Telpa Nr. 8 – 21,7 m²

Glabājas tekstilijas, apavi, aksesuāri. Priekšmeti izvietoti skapjos numurētos plauktos un atvilktnēs. Pie plauktiem priekšmetu saraksti ar numuriem.

Telpa Nr. 9 – 10,6 m²

Plauktos glabājas videofilmas numuru secībā. Plauktā saraksts ar videofilmām.

Telpa Nr.10 – 6,2 m²

Seifa telpa. Glabājas numismātika, bonistika, faleristika u.c. Glabājas numurētās kartona kārbās, kas izvietotas plauktos.

Telpa Nr.11 – 16.6 m²

Plauktos numurētās mapēs, numuru secībā glabājas fotonegatīvi un kontaktkopijas. . Numurētās, slēdzamās kastītēs glabājas digitālo attēlu diski. Mapēs izvietotas kontaktkopijas ar aprakstiem.

Telpa Nr. 14 – 27,3 m²

Glabājas grāmatu un brošūru kolekcija. Numurētos skapjos ar numurētiem plauktiem. Pie plauktiem saraksts ar izvietoto priekšmetu krājuma numuriem.

3. Stāvs

Fojājē

Iebūvētos skapjos glabājas periodika. Uz skapjiem topogrāfiskās norādes.

Telpa Nr. 16 – 30,7 m²

Glabājas dokumenti, fotogrāfijas, kartes, plāni u.c. papīra materiāli. Numurētos skapjos, numurētos plauktos, aploksnēs. Pie plauktiem izvietoto krājumu priekšmetu numuri.

Telpa Nr. 17 – 34,1 m²

Stacionārā un pārvietojamā koka plauktā izvietoti mākslas darbi. Pie plauktiem priekšmetu numuri. Numurētos skapjos numurētos plauktos glabājas – stikla, fajansa un porcelāna trauki u.c. sadzīves priekšmeti.

Telpa Nr. 17a – 43.25 m²

Stacionāros numurētos koka plauktos kartona kārbās glabājas arheoloģiskā keramika un tās fragmenti. Ir priekšmetu numuru saraksts.

Telpa Nr. 18 – 35.0 m²

Arheoloģiskās senlietas glabājas numurētos plauktos, numurētos skapjos un kārbās ar izvietoto priekšmetu numuriem.

Muižas ēkas

Ābolu klētiņa – 29,8 m²

Plauktos un uz grīdas glabājas koka darba rīki. Pie plauktiem topogrāfijas norādes.

Piķiera kūtiņa – 20,8 m²

Plauktos un uz grīdas glabājas vienkoča trauki un maizes cepšanas piederumi, labības novākšanas rīki u.c. koka priekšmeti.

Dampšķūnis – 45,00 m²

Uz paliktņiem un masīva koka plauktiem – liela izmēra koka un metāla priekšmeti – kubuli, kuļmašīna, arkls, ecēšas u.c.

Viduslaiku pils

Dienvidu korpusa pagrabs

Glabājas numurētos plauktos ķieģeļi, kārniņi un flīzes.

Secinājumi par krājuma darbu pārskata periodā

Pārskata periodā darbs ar Turaidas muzejrezervāta valdījumā esošo krājumu ir norisinājies atbilstoši Muzeju likumā un Ministru kabineta 21.11.2006. noteikumos nr. 956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” noteiktajām normām. Lai pilnveidotu krājuma papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtību 2004. gadā tika izstrādāta *Krājuma politika 2004. – 2013. gadam* un pēc akreditācijas komisijas ieteikuma, tika pilnveidoti *Noteikumi par TMR krājumu*. 2005. gadā tika pārstrādāts 2000. gadā apstiprinātais *Krājuma priekšmetu klasifikators* saistībā ar krājuma priekšmetu jaunu grupu izveidi un atbilstoši Nacionālā Muzeju krājuma kopkataloga prasībām. 2013. gadā tika izstrādāta jauna *Krājuma veidošanas, papildināšanas, uzskaites, saglabāšanas un izmantošanas kārtība* (saskaņota LR Kultūras ministrijā 2013. gada 8. janvārī).

Krājuma komplektēšanas darbs kļuvis mērķtiecīgāks, pamatots uz muzeja pētniecības tēmām un orientēts uz ekspozīciju un ilglaicīgu izstāžu veidošanu. Ir notikušas 6 arheoloģiskās ekspedīcijas un pārbaudes izrakumi Siguldas Sateseles pilskalnā, Krusta kalna un Turaidas Jāņa kalnā. Iespēju robežās ir piesaistīts papildus finansējums, rakstot projektus KKF priekšmetu iepirkšanai un restaurācijai. Lai nodrošinātu kvalitāti priekšmetu restaurācijas darbā tika pieaicināti restauratori – vecmeistari, izcilākie sava amata pratēji. Muzeja speciālisti nodrošinājuši saglabājošo pirmapstrādi visiem jaunienākušajiem priekšmetiem.

Tika turpināts darbs pie krājuma priekšmetu dokumentēšanas, saglabāšanas un pieejamības nodrošināšanas turpinot ievadīt informāciju muzeja elektroniskajā datu bāzē un Nacionālajā muzeju krājuma kopkatalogā (NMKK). **Lai iegūtu pilnvērtīgu priekšstatu par krājumu muzeja lasītavā kā informācijas avotus iespējams lietot kolekciju sarakstus, sistemātisko un tematisko kartotēku un datu bāzes.** Nodrošināta krājuma aprīte pastāvīgajās ekspozīcijās, izstādēs, zinātniski pētnieciskajā darbā, konsultācijās, digitālo attēlu izgatavošanā u.c. apmēram 3 000 vienības gadā.

Iespēju robežās ir uzlaboti krājuma glabāšanās apstākļi, tomēr krājuma aprīkojums jau ir novecojis un nepieciešama jaunu krājuma iekārtu uzlabošana vai iegāde, lai nodrošinātu krājuma glabāšanu atbilstoši Noteikumiem par Nacionālo muzeju krājumu.

Lai garantētu krājuma drošību ir izstrādāti ***Krājuma ugunsdrošības noteikumi un rīcība ārkārtas situācijās (apstiprināti 2013. gada 8. janvārī).*** Ēkas un telpas ir aprīkotas ar ugunsdzēsības signalizāciju un signalizāciju, kas garantē diennakts apsardzi.

TURAIIDAS MUZEJREZERVĀTA KRĀJUMA VEIDOŠANAS MĒRĶI UN UZDEVUMI

Krājuma komplektēšanu Turaidas muzejrezervāts veic atbilstoši Muzeju likumam, Noteikumiem par Nacionālo muzeju krājumu, ICOM Profesionālās ētikas kodeksam un Turaidas muzejrezervāta Nolikumam, kurā krājumam ir noteiktas ***sekojošas funkcijas:***

- **uzturēt, pārvaldīt un attīstīt muzeja krājumu – Nacionālā muzeju krājuma daļu;** (*ĪAKP-TMR nolikuma 3.p.3.1.*)
- **veikt muzeja krājuma un ar to saistītās informācijas zinātnisko pētniecību;** (*ĪAKP-TMR nolikuma 3.p.3.2.*)

un uzdevumi:

- **nodrošināt mērķtiecīgu Nacionālā muzeju krājuma komplektēšanu, uzskaiti, dokumentēšanu un glabāšanu;** (*ĪAKP-TMR nolikuma 4.p.4.2.*)
- **veidot informatīvo datubāzi par muzeja krājumu Nacionālā muzeju krājuma kopkatalogam** (*ĪAKP-TMR nolikuma 4.p.4.3.*);
- **izmantojot Nacionālo muzeju krājumu, veidot ekspozīcijas un izstādes muzejrezervāta vēsturiskajās ēkās, nocietinājumos, būvēs un kultūrvidē;** (*ĪAKP-TMR nolikuma 4.p.4.4.*)

TMR krājuma veidošanas mērķi 2014.- 2023.gadam saziņā ar muzejrezervāta misiju, kas ir harmoniskas sabiedrības veidošana, parādot latviskās dzīvesziņas attīstību un vispārcilvēciskās vērtības caur tūkstošgadē uzkrātām reģiona un Turaidas vēsturiskā centra dabas un kultūras mantojumu ir:

- 1) krāt un saglabāt materiālās un nemateriālās kultūras vērtības, kas tagadnes un nākotnes sabiedrībai sniegtu visaptverošu priekšstatu par *Turaidas vēsturiskā centra* lokālo savdabību un tajā pašā laikā nozīmību Latvijas un Eiropas vēsturē Baltijas jūras reģiona kontekstā, akcentējot nacionālo identitāti.
- 2) apzinot, uzkrājot, dokumentējot un saglabājot muzejiskās vērtības, veidot tādas kolekcijas, kuras pētot, interpretējot un radot ekspozīcijas, muzejrezervāts var piedalīties Vidzemes, Latvijas un Baltijas jūras reģiona kultūrvēsturisko norišu, to robežu un ietekmes definēšanas procesā.

TMR krājuma veidošanas uzdevumi 2014.- 2023. gadam ir:

- 1) ar dažādām pētniecības metodēm (arheoloģiskie izrakumi, ekspedīcijas, tēmas izpēte u.c.) sistemātiski komplektēt tādas vēstures liecības, kas uzskatāmi atklāj Turaidas vēsturiskā centra, Vidzemes, Latvijas un Baltijas jūras reģiona kultūrvēstures procesu daudzveidību;
- 2) veidot un papildināt krājuma kolekcijas ar priekšmetiem, kas ir nozīmīgi gan to autonomās kvalitātes ziņā, gan kā vispārējās vēstures norišu atspoguļotāji, tādējādi attīstot un saglabājot krājumu gan kā resursu izglītībai, gan kā izziņas materiālu mūsdienu un nākotnes sabiedrības interesēs.

TURAIIDAS MUZEJREZERVĀTA KRĀJUMA HRONOĻOGISKIE UN ĢEOGRĀFISKIE IETVARI

TMR krājums hronoloģiski aptver laika posmu no 9. gadu tūkstoša pr. Kristus līdz mūsdienām un ģeogrāfiski ietvarus veido Turaidas vēsturiskā centra un Vidzemes robežas Latvijas un Baltijas jūras reģiona, kā arī Eiropas kontekstā.

TURAIIDAS MUZEJREZERVĀTA KRĀJUMA KOMPLEKTĒŠANAS GALVENĀS TĒMAS

1. **Garīgais mantojums un reliģiju loma cilvēku dzīvē**
  - 1.1. Tautasdziesma un Dainu kalns
  - 1.2. Bībeles un dziesmu grāmatas muzejrezervāta krājumā saistībā ar Reformāciju
  - 1.3. Vēsturiskās izmaiņas reģionā un Turaidas vēsturiskajā centrā kristianizācijas un krusta karu laikā 13.gs. I.pusē – apdzīvotības formu, dzīvesveida, garīgās kultūras, tehnoloģiju un vides attīstībā
2. **Gaujas lībieši Latvijas kultūrvēsturē**
  - 2.1. Senākā apdzīvotība Turaidas vēsturiskajā centrā un apkārtnē - divu etnosu (balti un somugri) kontaktu joslā
  - 2.2. Lībiešu senlietas muzejrezervāta krājumā
  - 2.3. Baltu un Baltijas somu senlietas muzejrezervāta krājumā 10.-14.gs
3. **Turaidas pils – viduslaiku kultūras mantojums**

- 3.1. Viduslaiku Turaida – Rīgas arhibīskapijas un Baltijas jūras reģiona daļa.
- 3.2. 16.–18. gadsimts – Eiropas pārmaiņu laiks ceļā uz modernu sabiedrību.
- 3.3. Turaidas pils arheoloģiskajā izpētē atrastā būvkeramika
- 3.4. Māla trauki muzejrezervāta krājumā 11-18.gs.
- 3.5. Turaidas pils arheoloģiskajā izpētē atrastās monētas
- 3.6. Turaidas pils būvdetaļas

4. Turaidas muiža -300 gadi Latvijas vēsturē

- 4.1. Zemnieks, kļaušinieks, pilsonis
- 4.2. Saimnieciskais uzplaukums Krievijas impērijas Baltijas guberņās un sociālās izmaiņas, veidojoties nacionālais valstij.
- 4.3. Nacionālā atmoda – jaunlatviešu laika un dziesmotās revolūcijas notikumi Turaidā.
- 4.4. Vagars, mežsargs, modere - Latvijas 19.gs. stāsts Turaidas muižā
- 4.5. Muižas skroderis un audējs 19.gs.
- 4.6. Spirta brūzis un deģis Turaidas muižā
- 4.7. Telpu rotājošās tekstilijas muzejrezervāta krājumā
- 4.8. Pūralādes muzejrezervāta krājumā
- 4.9. Turaidas dzimtu stāsti 19.gs.
- 4.10. Turaidas ķieģeļcepļi

5. Turaidas vēsturiskā centra ainavas un kultūrvides atjaunošana

- 5.1. Turaidas muižas dīkssaimniecības attīstība
- 5.2. Tehnoloģiju attīstība, balstoties uz vietējām dabas bagātībām, kā arī 19. gs. industriālās revolūcijas iezīmes Vidzemes agrārajā vidē.
- 5.3. Vagara mājas klēts un dārzs

6. Turaidas muzejrezervāts laikā un telpā

- 6.1. Dažādu laikmetu vēsturiskie centri Turaidā, mainīgās pārvaldes struktūras un vidusšķira – izpildvaras realizētāji
- 6.2. Muzejrezervāta darbības procesa un izmaiņu dokumentēšana

7. Nesenās pagātnes mantojums

- 7.1. Latvijas kultūrvidi raksturojošās vērtības Siguldas, Turaidas un Krimuldas novadā

KRITĒRIJI KRĀJUMA PRIEKŠMETU IEGUVEI UN TO IEKĻAUŠANAI KRĀJUMĀ UN KRĀJUMA PAPILDINĀŠANU IEROBEŽOJOŠIE FAKTORI

Atkarībā no muzeja priekšmetu kultūrvēsturiskās, mākslinieciskās, memoriālās un zinātniskās vērtības un atbilstības muzeja misijai un krājuma komplektēšanas politikai muzeja priekšmeti tiek iekļauti TMR:

- 1) pamatkrājumā vai
- 2) palīgkrājumā

Atbilstības kritēriji krājuma priekšmeta iekļaušanai TMR krājumā:

- 1) atbilstība muzeja profilam, krājuma politikai un muzeja misijai;
- 2) atbilstība noteiktai tēmai, laika periodam vai kolekcijai;
- 3) ir īpaša kultūrvēsturiska vai mākslinieciska nozīme un ir tik unikāls, ka tā iekļaušanai muzeja krājumā ir jādod priekšroka, ir retums;
- 4) zinātniskais vai pētnieciskais nozīmīgums;
- 5) nozīmīgums sociālajā vai garīgajā kontekstā;
- 6) memoriāla vērtība;
- 7) atbilstība noteiktai TMR ekspozīcijai vai izstādei;
- 8) saglabātības pakāpe

Muzeja priekšmetam nonākot krājumā tiek fiksēta tā izcelsme – priekšmeta izgatavošanas laiks, izgatavotājs, nostāsti par to, tā konteksts, lietošanas veidi un vēsture, kā arī informācija par iepriekšējiem priekšmeta īpašniekiem.

Krājuma papildināšanas ierobežojošie faktori

Muzeja krājumā tiek iekļauti tikai tādi priekšmeti, kuriem muzejs spēj nodrošināt atbilstošu saglabāšanu, dokumentēšanu un pārvaldību. Muzejs pastāvīgi pārskata un orientējas uz krājuma komplektēšanas politiku, izvairoties no pārmērīgas muzeja priekšmetu uzkrāšanas.

Krājuma komplektēšanu var ierobežot:

- 1) finanšu trūkums;
- 2) piemērotu telpu trūkums, kur iespējams nodrošināt atbilstošu mikroklimatu krājuma glabāšanai
- 3) cilvēkresursu trūkums.

KRĀJUMA KOMPLEKTĒŠANAS VEIDI

Muzeja priekšmeti krājumā nonāk :

- 1) arheoloģiskās izpētes rezultātā;
- 2) no ekspedīcijām un zinātniskās izpētes gaitā iegūtie;
- 3) kā dāvinājumi, ziedojumi un pirkumi no fiziskām un juridiskām personām;
- 4) pārņemot no publiskām un privātām institūcijām;
- 5) pasūtījumi – muzeja uzdevumā izgatavotie priekšmeti;
- 6) citi veidi

KRĀJUMA SAGLABĀŠANAS PASĀKUMI

Krājuma saglabāšanas pasākumus var iedalīt četros līmeņos:

1. Krājuma kopuma saglabāšana notiek uzturot stabilu vidi /temperatūra, relatīvais mitrums, gaisma/, izkārtojot objektus piemērotās skapju - plauktu sistēmās, kā arī veidojot katra objekta noformējumu glabāšanai vai eksponēšanai;
2. Katra atsevišķa objekta destrūkcijas vai mehāniskas bojāšanas novēršana;
3. Objekta konservācija un restaurācija.
4. Krājuma drošības garantēšana

Pirmais līmenis sevī ietver klimata apstākļu piemērotību un uzraudzību muzeja krājuma saglabāšanai un eksponēšanai. To veic regulāri, kontrolējot temperatūras un mitruma svārstības un reaģējot uz tām.

Nākošais krājuma saglabāšanas līmenis ietver katra atsevišķa objekta destrūkcijas vai mehāniskas bojāšanas novēršana. Šajā aprūpes līmenī katram objektam tiek veikta mehāniskā tīrīšana, pēc vajadzības tas tiek dezinficēts, vai arī tam tiek veikta pirmatnējā konservācija.

Par trešā līmeņa darbību nepieciešamību lemj krājuma komisija un objekta konservāciju vai restaurāciju veic pieaicināti sertificēti speciālisti.

Lai garantētu krājuma drošību ēkas un telpas ir aprīkotas ar ugunsdzēsības signalizāciju un signalizāciju, kas garantē diennakts apsardzi.

TURIDAS MUZEJREZERVĀTA REGULĀRIE DARBA UZDEVUMI KRĀJUMA DARBĀ 2014. – 2023. GADA

- 1) iekļaušanās Nacionālā muzeju krājuma kopkataloga datu bāzē <http://www.nmkk.lv> (1500 vienības gadā);
- 2) priekšmetu esības pārbaužu veikšana un vērtēšana (4 000 vienības ik gadus);
- 3) pētījumu veikšana par TMR krājuma politikā iekļautajām tēmām un periodiem, muzeja kapacitātes stiprināšana pētnieciskā un izglītības darba jomā krājuma izpētei, interpretācijai un popularizēšanai;
- 4) krājuma saglabāšanas un restaurācijas vajadzību analizēšana un speciālistu piesaiste muzejam šajā jomā;
- 5) kontekstuālās informācijas par krājumā iekļautajiem priekšmetiem vākšana, analīze, sistematizēšana un saglabāšana;
- 6) TMR elektroniskās datu bāzes – krājuma pārvaldības sistēmas papildināšana saistībā ar krājuma priekšmetu finansiālo novērtēšanu;
- 7) informatīvo resursu (kartotēku, katalogu, datu bāžu) uzlabošana.

TURIDAS MUZEJREZERVĀTA PRIORITĀTES KRĀJUMA DARBĀ 2014. – 2023.

1.KULTŪRAS MANTOJUMA SAGLABĀŠANA UN DOKUMENTĒŠANA - moderna, jauna aprīkojuma iekārtošana glabātavās un jaunu glabātavu ierīkošana.

2. KRĀJUMA IZMANTOŠANA SABIEDRĪBAS INTERESĒS.

Krājuma politikas izvērtēšana plānota 2018. gadā.

SAISTĪTIE DOKUMENTI

LR Muzeju likums ("Latvijas Vēstnesis", 1 (3369), 03.01.2006.; ar grozījumiem līdz 25.10.2007.; sk. tiešsaistē: <http://www.mvp.gov.lv/content/view/6/7/lang,lv>)

LR MK Noteikumi Nr. 956 „Noteikumi par Nacionālo muzeju krājumu” („Latvijas Vēstnesis”, 191 (3559), 30.11.2006.)

LR MK Noteikumi Nr. 532 „Muzeju akreditācijas noteikumi” („Latvijas Vēstnesis”, 102 (3470), 30.06.2006.)

Starptautiskās muzeju padomes (ICOM) Profesionālās ētikas kodekss

(pieņemts 2004. gadā ICOM ģenerālajā asamblejā Seulā, sk. tiešsaistē tulkojumu latviešu valodā: <http://www.mvp.gov.lv/content/view/24/25/lang>)